

HON ÄLSKAR POLITIK

Mona Sahlin har varit med längre än de flesta, är strategiskt begåvad, stark och envis. Men räcker det för Sveriges viktigaste, mest utsatta och mest krävande politikerjobb? Johan Ingerö sökte ett statsministerämne men fann en kommunikatör.

Av Johan Ingerö
Redaktör *Neo*
Foto av Håkan Dahlström

MONA SAHLIN ÄR inte lätt att få grepp om, eller få tag i. I sex månader har *Neo* jagat henne via hennes presssekreterare, men någon intervju har hon inte velat ge. Vår ambition har hela tiden varit densamma – att teckna ett porträtt av den person som kan bli Sveriges nästa statsminister. Kandidater till denna position brukar i regel vara intresserade av att prata om sin person, om sin politik och om vad de vill uträtta. Men

Mona Sahlin har som partiledare blivit mer försiktig i sina kontakter med medier än hon var som statsråd. I den mån hon låter sitt porträtt tecknas vill hon själv hålla i pennan, som i böckerna *Med mina ord* (1996) och *Möjligheternas land* (2010).

Vi är inte ensamma om att inte nå Mona Sahlin. Politiska reportrar inom dagspressen har ofta hörts klaga över att kommentarer från Sahlin ofta ges i form av skriftliga meddelanden som läses upp på telefon av medarbetarna Camila Buzaglo eller Anna Helsén. Att få en tid för att sitta ned och prata idéer och sakpolitik med S-ledaren är oerhört svårt. Kommentarer ger hon visserligen, likt alla partiledare, men då handlar det om snabba svar på snabba frågor. Ingenting som kräver särskilt mycket detaljkunskap eller eftertanke vare sig från henne eller från dem som ska ta del av nyheten.

Gåtan Mona Sahlin kretsar kring ett antal frågeställningar. Var passar hon in på den ideologiska skalan? Är hon tillräckligt tuff och självsäker för att leda en regering? Har hon tillräckligt med kunskap, intelligens och slughet för att hantera inkommande kriser och föra sig – och Sverige – på den komplicerade internationella arenan? Hur hade hon hanterat finanskrisen om den inträffat på hennes skift? Eller attentaten den elfte september? Eller tsunamikatastrofen? Här måste frågetecknen rätas ut för att vi ska få en bild av statsministerkandidaten Mona Sahlin.

HON VAR EN sensation när hon 1990 för första gången klev in i regeringen och i det allmänna medvetandet. Visserligen hade hon vid det laget åtta års erfarenhet av riksdagsarbetet, och nära tjugo år av livet i parti och ungdomsförbund. Men för väljarna var hon en nyhet, och medierna åt till en början ur handen på henne.

”Att hon fortfarande är med i matchen visar att hon besitter verklig styrka.”

Vad var så fascinerande med det nya stjärnskottet? I efterkonstruktionerna har det talats mycket om att hon var den unga kvinnan som virvlade in på en scen fullproppad av gamla gubbar. Naturligtvis var det intressant med en kvinnlig arbetsmarknadsminister, med allt vad det innebar av förhandlingar och kontakter med de bullriga herrarna inom såväl fack som arbetsgivarorganisationer. Men Anna-Greta Leijon hade haft samma post flera år tidigare. Med sina 33 år var hon naturligtvis ett ganska ungt statsråd, men flera av hennes regeringskamrater vid den tiden hade fått sina genombrott vid samma ålder. Margot Wallström hade blivit minister vid 34, och Lena Hjelm-Wallén redan vid 31.

Det verkligt nya var istället hennes tilltal och personliga stil. Den svenska socialdemokratin hade genom decennierna utvecklat ett eget språkbruk. Jargongen var pompös och lätt högtidlig. Mona Sahlin hade inget av denna talartradition i sig, inga stora gester i sin retorik eller framtoning. Hon föreföll vara just vad hon kallade sig, en vanlig tjej med ett ovanligt jobb. Det första och mest återupprepade positiva omdömet var att hon pratar så att folk förstår. Hennes båda mentorer, tillika grannar från Nacka, Ingvar Carlsson och Thage G Peterson, betraktade belåtet hur deras fynd svepte fram över medielandskapet.

TILL LANSERINGEN av Sahlin hörde greppet att visa upp henne som en visserligen duktig, men likväl ganska nybakad politiker. Det var strängt taget vad Socialdemokraterna behövde just då. 1990 har knappast gått till historien som ett av partiets bättre år, inte minst eftersom regeringen tillfälligt tvinga-

des avgå innan den kort senare kunde komma igen med ny finansminister. Opinionsmätningarna talade för borgerlig seger i det följande årets val och partiledaren Ingvar Carlsson förmådde varken entusiasterna partifolket eller ingjuta framtidstro i väljarkåren. Det skulle i stället bli Mona Sahlins stående uppdrag under åren som följde.

Socialdemokratin var nederlagstippad inför valet 1991, och förlorade också valet. Men partiets valspurt var likväl en framgång jämfört med prognoserna. Det berodde till stor del på Mona Sahlin som gjorde en mycket uppmärksammad insats i SVT:s slutdebatt. Efter den hösten visste de allra flesta vem Mona Sahlin var.

Sitt politiska genombrott kan Sahlin sägas ha fått redan fyra år tidigare. Sommaren 1987 tillsattes den tunga arbetstidskommittén, med riksdagsledamoten Sahlin som ordförande. Kommittén hade att svara på två för arbetarrörelsen högtintressanta frågor. Kan en centralt beslutad arbetstidsförkortning öka människors välfärd, och vad kommer detta i så fall att kosta? Från denna tid är omdömena om Mona Sahlin huvudsakligen goda, även om några partikamrater ville flytta ned henne från valbar plats i riksdagsvalet 1988. I arbetstidskommittén lyckades hon, enligt journalisten Christer Isaksson, på samma gång hålla låg profil och kontroll över arbetet.

Under de två åren i kommittén fick Sahlin en rejäl grundkurs i praktisk storpolitik, och i medial uppvaktning. Uppdraget blev samtidigt en förbannelse, eftersom det lade grunden för hennes dåliga relation till LO, som sedan dess präglats av ömsesidig missstro. Partivänsterns klassiska hjärtefråga om fortsatt förkortad arbetstid hade

förkastats. Och detta av partiets unga framtidsnamn, en småbarnsmamma med odiskutabla band till socialdemokratisk idétradition.

Som arbetsmarknadsminister fortsatte Mona Sahlin i ungefär samma hjulspår. Ganska snart efter regeringsutnämmandet kom också de skeptiska kommentarerna. Det har sedan dess hetat att hon är lat, missar möten, låter mer som en reklamröst än som en politiker, aldrig har haft något riktigt jobb och står för långt till höger. Den sistnämnda kritiken kom ofta från socialdemokrater med fackliga rötter, som Kommunals Lillemor Arvidsson och Handels Kenth Pettersson. Och den lever än i dag, som när den skånska LO-basen Claes Bloch 2006 öppet opponerade mot att välja Sahlin till partiledare.

Mona Sahlin har under perioderna 1990–1991, 1994–1995 och 1998–2006 haft ansvar för en, som det verkar, aldrig sinande rad av ministerportföljer. Mona Sahlin själv, liksom hennes supportrar, brukar påpeka att det ger henne en erfarenhetsbank som få andra statsministerkandidater har haft när de tillträtt. Är hon den allmänkompetenta och drivna resultatpolitiker hon påstår sig vara i sina böcker, eller hade Fredrik Reinfeldt rätt när han om den nyvalde S-ledaren sade sig inte känna till någonting som hon faktiskt åstadkommit under alla sina år i regeringen?

PÅ SITT BORD har hon haft ett par tunga ämnen som energi och arbetsmarknad, men huvuddelen av tiden har ägnats åt frågor som handlar mer om opinionsbildning än om traditionellt förvaltnings- och budgetarbete. Hon har varit jämställdhetsminister, integrationsminister och demokratiminister. Hon har även haft hand om storstadsfrågor och småföretagarfrågor. Dessutom fick hon hantera efterdyningarna av Estoniakatastrofen, sedan Ines Uusmann lämnat regeringen.

Sahlins val att ägna sig åt partipolitik får nog sägas vara en brakförlust för

pr-branschen. Hon har nyhetsnäsa och förstår hur en fråga kan passas ihop med en annan, på ett sätt som pressen gillar och det egna fotfolket förstår och tar till sig. Bakom hennes arbete finns med all säkerhet en personlig övertygelse, men också en viktig strategisk avvägning. Mer än någon andra ledande socialdemokrat har Mona Sahlin insett att den traditionella klassindelningen, baserad på inkomst och egendom, inte längre räcker som bas åt en socialdemokrati med ambitionen att locka fyrtio procent av väljarna.

I sitt eget klassbegrepp räknade Sahlin redan för tjugo år sedan in kvinnor, invandrare och sexuella minoriteter. I dag är den principen en självklarhet, inte bara inom socialdemokratin utan inom vänstern i allmänhet. Alliansens partier har tillsammans och var för sig gjort försök att bryta in bland invandrarväljare, men har aldrig lyckats vrida dem ur vänsterns grepp. Tiden då radikala socialister avfärdade homosexualitet som "borgerlig västerländsk dekadens" är också avlägsen.

På samma sätt är det med hennes insatser som partisekreterare under

"Det är som politisk trendsättare hon har varit effektiv."

1992–1994. Från högkvarteret på Sveavägen utmanade hon partigubbarna och vann. Sedan 1994 har Socialdemokraterna gått till val på strikt varvade listor, eller varannan damernas som det kallades i början. Efter det vågade flera partier inte annat än att följa efter.

Man kan vara för eller emot varvade listor, men var man än står måste man ge ett erkännande för det politiska hantverk som ligger bakom införandet av dem. Att som partisekreterare utmana och besegra en lång rad motståndare inom riksdagsgrupp och partiapparat är en bragd som inger respekt.

DET ÄR SOM opinionsbildare och politisk trendsättare som Mona Sahlin har varit mest effektiv. Som lagstiftare och formell beslutsfattare har hon inte alls varit lika imponerande. När hon var jämställdhets- och integrationsminister gjordes flera utfästelser om att lag-

stifta fram positiv särbehandling av invandrare och om kvotering av kvinnor, inte minst till bolagsstyrelser. Under de sex år som följde på hennes uttalanden blev inget av dessa förslag verklighet. Däremot fick hon igång en omfattande debatt om hedersrelaterat våld. Den insatsen förmörkas dock av hennes rekrytering av Masoud Kamali som expert på integration och diskriminering. Redan 2002 hade Kamali i Aftonbladet hävdat att någon hederskultur inte existerar och att debatten om unga invandrarkvinnors situation härrörde från "självtutnämnda invandrarexpert" och "vita feministiska fundamentalister".

Året därefter hoppade Kamali av en regeringsutredning som syftade till att ta fram fakta om fördelningen av maktresurser och inflytande mellan invandrare och befolkningen i övrigt. Kamali hade omgående kommit ihop sig med

utredningens ordförande, statsvetarprofessorn Anders Westholm, som Kamali benämnde "en svenskhetens primat". Så såg Kamalis bakgrund ut när Mona Sahlin 2004 utnämnde honom till regeringens särskilde utredare i diskrimineringsfrågor, och sparkade Westholm innan han hunnit skriva sitt slutbetänkande. En lång rad forskare protesterade mot Sahlins agerande, varpå hon kontrade med att anklaga sina kritiker för rasism.

I takt med att Kamalis egna rapporter började komma in valde dock Sahlin att förpassa dessa till golvarkivet. Även om Sahlin från början delade Kamalis syn på Sverige som ett rasistiskt samhälle med en rasistisk syn på integration blev utredningens slutsatser för svårsmälta även för henne.

MOTSVARANDE omdömeslöshet finns inte i Sahlins facit från åren som biträdande näringsminister. Men framgångarna lyser med sin frånvaro. Tanken var att Sahlin skulle markera en förnyelse i den socialdemokratiska synen på småföretag och entreprenörskap. Kort efter utnämningen hösten 1998 flaggade

Sahlin för en riktad skattesänkning för tjänstesektorn, dagens RUT-avdrag, och för ett enklare regelverk. Den som startar företag skulle bara behöva kontakta en myndighet, och bara skicka in samma uppgift vid ett tillfälle. Dessa åtgärder skulle enligt Sahlin ge Sverige "det mest kreativa entreprenörsklimatet i Europa" senast år 2003. Så dags hade Sahlin för länge sedan fått nya arbetsuppgifter i regeringen, och ordföranden i hennes regelförenklingskommission Simplex hade tröttnat och avgått med slutorden "Jag hade räknat med att stänga pannan blodig, men inte avlida på min post."

Sahlins positiva syn på småföretagarna kan ha varit en läpparnas bekännelse. Det kan också ha handlat om att andra, och starkare, medlemmar av regeringen inte accepterade hennes förslag och slutsatser. Klart är att hon inte förmådde omsätta sina ord i handling.

Under sina sista två år i regeringen hade Mona Sahlin en helt ny portfölj i det så kallade Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet. Den dittillsvarande miljöministern Lena Sommestad behöll sitt ansvarsområde, men till de-

partementet, och till Sahlins bord, tillkom även bostads- och energipolitiken. Nu hade Mona Sahlin, för första gången på länge, egna politiska muskler i form av omfattande budget- och lagstiftningsmakt. DN:s ledarsida var bara en av många som ansåg att den tunga posten innebar att Mona Sahlin hade anförtröts en nystart.

Den nya ministern inledde offensivt. Alla kommuner skulle ha en kommunal bostadsförmedling. En statlig hyresgaranti för särskilt utsatta personer skulle införas. De i medierna utskälda elpriserna skulle ses över – något som på de flesta håll tolkades som att hon lovade att sänka dem. Även denna gång rann planerna ut i sanden. Valförlusten 2006, som satte punkt för Sahlins tid som samhällsbyggnadsminister, innebar att hennes agenda försvann från den politiska spelplanen.

EN STOR DEL av gåtan Sahlin ligger i hennes ofta uttalade och säkert ärligt menade kärlek till politik. Mona Sahlin har inte behövt sakna attraktiva jobberbjudanden under åren, men har ändå valt att leva i den politiska

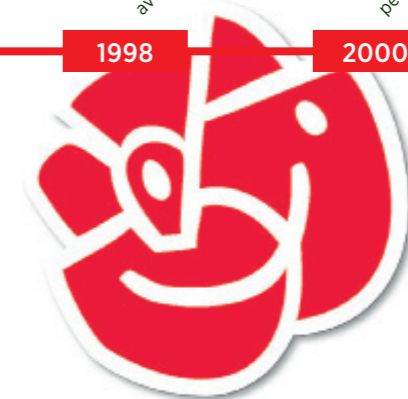
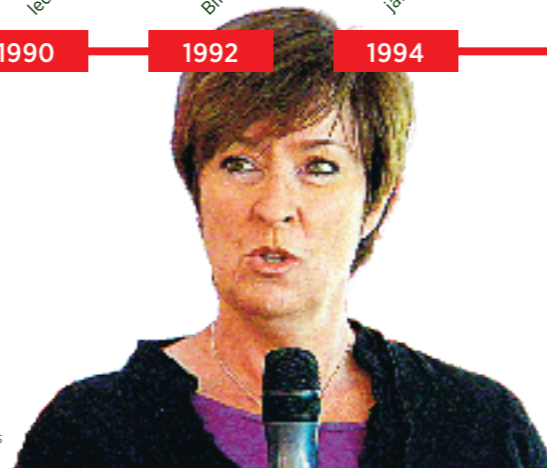
1957 Mona Andersson föds i Sollefteå.
1970 Blir politiskt aktiv, i FNL-grupperna i Nacka.
1973 Går med i SSU.

1982 Väljs för första gången in i riksdagen.
1987 Blir ordförande i Arbetstidsutredningen, som två år senare sänker sextimmarsdagen.
1990 Utses till arbetsmarknadsminister och väljs in i Verkställande utskottet (VU), Socialdemokraternas högsta ledning.

1992 Blir partisekreterare i opposition.
1994 Utses till vice statsminister, med ansvar för jämställdhetsfrågor.

1995 Inleder året som partiledarkandidat, men avgår några månader senare i samband med Tobleroneaffären.
1996 Lämnar riksdagen.
1997 Bildar företaget Mona Sahlin AB, som under sina första arton månader omsätter närmare en och en halv miljon kronor.

1998 Tillträder som rektor för partiskolan Bommersvik, men gör på hösten comeback som biträdande näringsminister i Göran Perssons andra regering. Det egna företaget likvideras, då dess egna kapital sjunkit till hälften av aktievärdet.
2000 Blir integrationsminister. Portföljen kompletteras 2002 och 2003 med demokrati- respektive jämställdhetsfrågor.
2006 Utses efter valförlusten 2006 till socialpolitisk talesperson.
2007 Väljs till partiledare.

”Ändå är det omöjligt att hitta exempel på att hon på ett seriöst och nyfiket sätt funderar kring politiska sakfrågor.”

världen. Inte ens den plågsamma kontokortsperioden i mitten av nittiotalet lyckades sänka hennes lust till politiken. Om denna hennes yrkeskärlek och motståndskraft har det skrivits mängder av texter. Av politiska reportrar, av kolleger från regeringen och inte minst av Sahlin själv. Ändå är det omöjligt att hitta exempel på att hon på ett seriöst och nyfiket sätt funderar kring politiska sakfrågor.

Inte ens i hennes böcker, som hon enligt egen utsago skrivit just för att

hon vill kunna fundera, resonera och tala till punkt, förekommer några djupare resonemang. (Se exempelvis recensionen av hennes bok *Möjligheternas land* på sidan 46.) Den politikälskande Mona Sahlin, som vikt sitt liv åt debatter där hon bedöms och kritiserar, framstår som närmast ointresserad av de sakfrågor och omständigheter som utgör politikens själva grund.

Denna säregna kombination förvirrar även hennes partikamrater, varav många vid flera tillfällen uttryckt tvekl

om Sahlins kapacitet. Göran Perssons uttalande om att hennes styrka inte är tänkandet, utan förmågan att kommunicera och levandegöra det som någon annan har funderat ut, sätter fingret på detta. Av intervjun i sin helhet framgår att Persson inte menar detta som kritik. För honom är det mest en fråga om att han och Sahlin har olika styrkor, som båda är viktiga.

Inom socialdemokratin har dock detta setts som något av ett problem. Pär Nuder har i sin bok *Stolt men inte nöjd* (Norstedts, 2008) beskrivit planerna på att ”sätta Mona Sahlin i skolbänken”. När Sahlin föreföll vara den enda tänkbara efterträdaren till Ingvar Carlsson planerade ett antal tjänstemän och partiföreträdare att snabbdrilla den, som alla trodde, tillträdande regeringschefen i statsvetenskap, nationalekonomi och utrikespolitik. I

samtliga fall områden som hon ansågs behärska dåligt eller inte alls.

Kontokortsaffären och Sahlins sorti från partiledarvalet omintetgjorde planerna den gången, men inför höstens val och det tilltänkta maktövertagandet har Sahlin återigen degraderats till elev. Bland de inkallade lärarna märks exempelvis Mårten Palme, ekonomi-professor och son till Olof Palme.

Sådana insatser visar att tilltron till hennes bildning och kunskaper var begränsad redan när hon valdes, men att man samtidigt inte såg några andra ordförandealternativ. Det konventionella hade annars varit att välja en partiledare som är redo att bli statsminister, snarare än en som eventuellt kan bli det med hjälp av separat hemundervisning.

Men lika lite som hennes ålder eller kön var speciellt unikt när hon först blev minister så är hennes brist på relevant akademisk utbildning det. Denna brist delar hon med statsministrar som Göran Persson, Carl Bildt och Thorbjörn Fälldin. Svenska politiker är sällan särskilt högutbildade. Den låga tilliten till Sahlin bottnar snarare i hennes distanserade förhållningssätt till fakta och sakfrågor. När Fredrik Reinfeldt i en av mandatperiodens första partiledardebatter frågade henne vilka återställare hon ville genomföra svarade hon raljant att hon tänker ”återställa rättvisan”. Vidare lät hon meddela att Fredrik Reinfeldt inte vet vad rättvisa är, eftersom han är moderat.

Den typen av ”pilutta dig”-repliker kan förvisso liva upp en tråkig och idélös debatt. Men faktum är att Mona Sahlin aldrig bjuder på så värst mycket mer djup än så. Hennes lite banala och ytliga kommunikation, en gång betraktad som en personlig kvalitet, har blivit en belastning både för henne själv och för hennes parti.

FÖRMÅGAN ATT LÅTA vanlig och jordnära urartade efter hand i utspel som var tänkta att framställa Sahlin som

modern och inne, men som aldrig framstod som annat än lismande och kalkylerade. ”Brevet till Bruce Springsteen” på *Expressens* kultursida hösten 2002 får än i dag åtskilliga socialdemokrater att rysa av obehag. Där beskrev Sahlin sin kärlek till rockstjärnan med formuleringar som ”Härhemma var det disko, ABBA och Hoola Bandoola (nej, det klarar jag inte att förklara för dej) och så kom du! Jeans, t-shirt och amerikanska flaggan och Born in the USA!

Ett USA jag inte hade trott fanns. Texter om ensamma bilfärder, arbetarklassen och hungriga hjärtan. Sorgsna vandringar på Philadelphias gator, född att springa och kåt att älska. Och som jag föll! Inte bara för den underbara glada, mustiga brinnande rockmusiken, utan också för det USA jag hade hoppats fanns där också. Ett USA ilsket över orättvisor. Ett USA där den amerikanska drömmen var mer än att tjäna pengar.”

BÖCKER AV SAHLIN

MED MINA ORD
(Rabén Prisma 1996)

MÖJLIGHETERNAS LAND
(Norstedts 2010)

BÖCKER OM SAHLIN

I VÄNTAN PÅ MONA SAHLIN
Christer Isaksson,
Prisma 2008

SANNING ELLER KONKA - MONA SAHLINS POLITISKA LIV
Lotta Gröning,
Albert Bonniers förlag 2008

MONA SAHLIN TUR OCH RETUR
Håkan A Bengtsson,
Bokus 2008

”Hennes inflytande är av ungefär samma slag som en folkkär och skicklig författares.”

När Michael Jackson avled förra året gjorde Sahlin på debattsajten *Newsmill* ett försök att förklara sina känslor även inför honom. Där blev det mer obegripligt än slippigt: ”När blir normaliteten sedd som det kufiska? När blir likheten betraktad som det annorlunda? Det är i alla fall vad jag vill vara en del i kampen för. Att vi skall kunna säga, med all ärlighet i världen, att han eller hon gillar vi för att hon eller han inte är som mig. Det berikar och upplyfter mig.”

Så låter texter som författats av Sahlin själv, utan hjälp från stab och pressavdelning. De ger en naken och osminkad bild av en person som hellre skriver om sina idoler än om politiska frågor. Men inte särskilt bra.

Inte för att det blir så värst mycket bättre när Sahlin skriver om politik. Ett talande exempel är hennes referat i *Med mina ord* av den stora kvinnokonferensen i Peking 1995. Mona Sahlin, då jämställdhetsminister, reste dit och träffade bland andra den kinesiska ministern för familjepolitik. Vid detta tillfälle passade Sahlin på att framföra kritik mot ettbarnspolitiken och dess brutala konsekvenser som tvångsaborter och mord på flicka-barn.

Enligt Sahlin svarar då den kinesiska politikern med att fråga hur många kineser hon vill ha: två miljarder eller fyra miljarder? Och att den kinesiska regeringen gärna ändrar politik, bara västvärlden är beredd på konsekvenserna. I boken skriver så Sahlin att detta inte är någon ursäkt för en grym politik, men däremot en påminnelse om att Kina är ett stort och alltjämt fattigt u-land. Som om den kinesiska officiella retoriken i själva verket bar på en djup och intressant sanning.

Om Mona Sahlin varit något mer beläst, eller bara något mer intresserad av

omständigheterna bakom tingens verklighet, hade hon i detta sammanhang kunnat resonera kring den kommunism som länge höll Kina fattigt, och marknadsekonomiska reformer som nu ändrar detta. Hon hade kunnat konstatera att inga i-länder är överbefolkade, trots frånvaro av ettbarnspolitik, och möjligen dragit några potenta politiska slutsatser ur detta. Eller polemiserat mot dem som vill bevara ettbarnspolitiken med hänsyn till naturens hållbarhet, ett område som Mona Sahlin påstår sig brinna för och prioritera.

I stället låter hon hela ämnet hänga i luften, med den kinesiska politikerns ord om fyra miljarder kineser som en föregivet tänkvärd avslutning på temat ”vad konstigt det är där borta”.

Det är inte ett enstaka fall, tvärtom. Om hennes förmåga att tänka strategiskt och konstruktivt kring politiska utspel motsvaras av någon förmåga att tänka strategiskt och konstruktivt kring politiska frågor, så har hon åtminstone inte visat upp den offentligt vid något tillfälle under hela sin karriär. Ändå är det just den sortens frågeställningar som dominerar politikens vardag. Det ställer betydligt högre krav på våra beslutsfattare än förmågan att vara empatisk och inkännande.

MEN MONA SAHLIN tycks älska politiken utan att nämnvärt intressera sig för dess inneboende frågeställningar och utmaningar. Där andra politiker ibland låter ändamålen helga medlen förefaller hon göra precis tvärtom – acceptera förekomsten av svåra sakfrågor i utbyte mot nöjet att få ägna sig åt det politiska spelet. Och det är här hennes oförmåga att diskutera sakfrågor och idéer får sin förklaring. Det är helt enkelt inte sakfrågor och idéer som är hennes driv-

kraft eller intresse.

Att inta ett fågelperspektiv på sakfrågor utan att grotta ner sig i detaljer är inte nödvändigtvis en dålig metod för en statsledare. Men det förutsätter en tydlig politisk kompass. Annars blir politiken helt oförutsebar, och det demokratiska samtalet lidande.

MONA SAHLINS personliga och politiska profil är full av motsägelser. Hon har vid flera tillfällen visat att hon inte är någon vekling. Hon har utmanat mäktiga fraktioner inom sitt parti och vågat angripa heliga kor. Därtill har hon lyckats sy ihop en koalition som sinsemellan brottas med betydligt större oenighet än vad allianspartierna gör. Hennes ledarskap i Arbetstidsutredningen och rättframma stil under nittioalets budgetsanering visar att hon kan stå på sig. Att hon fortfarande är med i matchen trots mediedrev och förlusten av ett barn visar att hon besitter envishet och rå styrka.

Men politiskt ledarskap handlar inte bara om styrka, utan även om att kunna tänka ut rätt kurs, och Mona Sahlin har aldrig uppvisat något intresse av att tänka kring stora politiska ödesfrågor. Hon var bra på att försvara Ingvar Carlssons och Göran Perssons politik, men har ingen egen. Hon har inte heller förmått omge sig med kloka rådgivare. Tvärtom vittnar stödet för exempelvis Masoud Kamali om direkt vårdslöshet. Vad hade hänt i en större och för landets framtid mer avgörande fråga?

Vi kan inte veta hur Mona Sahlin som statsminister hade hanterat finanskrisen, eller dess eftersvall i form av exempelvis krisen inom svensk bilindustri. Vad vi vet är att hon, med hennes egna ord, efterlyste en diskussion om huruvida staten borde gå in som tillfällig ägare av Saab. Men hon sa aldrig något om vad en sådan diskussion faktiskt borde utmynna i. En välvillig tolkning kan vara att hon angrep frågan med ett prövande och öppet sinne. Men det

kan lika gärna tolkas som att hon gav Saabarbetarna ett halmstrå, utan att för den sakens skull utlova något annat än det som regeringen Reinfeldt sedermera gjorde.

Det betyder att hon antingen var omdömeslös, eller ohederlig. Det politiska ledarskapet handlar även om att med stöd av fakta kunna förklara för väljarna varför det är en dålig idé att ta pengar från pensionsfonderna och stoppa in dem i bilföretag som inte genererat vinst på tjugo år. Det testet misslyckades Mona Sahlin fullständigt med.

Att Mona Sahlin på egen hand åstadkommit ett och annat i svensk samhällsdebatt är svårt att bestrida, men hennes inflytande är av ungefär samma typ som en skicklig och folkkär författare eller debattör kan nå. På samma sätt som Astrid Lindgren förändrade skattedebatten med sin saga om Monismanien förändrade Sahlin debatten om homosexuellas rättigheter. Inte genom lagstiftning utan genom att ofta och i

vitt skilda sammanhang lyfta frågan till debatt, ha den som referensram, föra in den på den mediala agendan.

ATT INGVAR CARLSSON trivdes med Mona Sahlin vid sin sida är inte förvånande. Han var en kunnig, men olidligt tråkig, statsminister som konfronterades med en rad verkligt tuffa utmaningar mot den svenska ekonomin. I det läget behövde han hennes karisma och obrottsliga lojalitet. Hon var med andra ord, i just det givna läget, en utmärkt tvåa i hierarkin.

Men som etta måste man vara allmänpolitiskt intresserad och bildad. Det kräver mer än förmågan att paketera och försvara andras slutsatser. Mona Sahlin är utan tvivel tillräckligt stark och strategisk för att vara statsminister. Men inte tillräckligt kunnig eller omdömesgill. Hennes sloganer må vara uppskattade av det egna partiets gräsrotter. Men de lär inte imponera på David Cameron, Nicolas Sarkozy, Angela

Merkel, Hu Jintao eller Barack Obama.

För hundra år sedan klädde socialdemokraterna upp sig på första maj. De ville vara så fina som möjligt på arbetarnas egen dag. Dagens socialdemokrater klär tvärtom ner sig, i syfte att framstå som något annat än välbetalda makthavare. Gamla tiders socialdemokrater förkovrade sig, drev egen bildningsverksamhet för att kunna mäta sig med den privatskoleutbildade överklassen. Dagens socialdemokrati betraktar akademisk kunskap med skepsis, och förväxlar bristande utbildning med autenticitet.

Men där Mona Sahlins enkla och okomplicerade sentenser för tjugo år sedan andades viss fräschör, känns de idag mest nattståndna. Sverige har en komplicerad väg i en komplicerad värld framför sig. Mona Sahlin tycks sakna genomtänkta idéer för hur den vägen ska beträdas. Och om hon har några idéer har hon i varje fall inte för avsikt att dela med sig av dem. ☞